

8 zasad zarządzania dobrami wspólnymi

Elinor Ostrom, Nobel 2009

- Jasno zdefiniowane granice dobra wspólnego (umożliwiające wyłączenie z korzystania zewnętrznych aktorów).
- Zasady regulujące korzystanie z dobra dopasowane do lokalnych warunków.
- Możliwie demokratyczne procesy ustanawiania zasad zarządzania dobrem.
- Monitorowanie/kontrola dotrzymywania zasad przez: 1. członków wspólnoty, 2. zewnętrznych aktorów odpowiedzialnych wobec niej.
- Stopniowane sankcje w razie złamania zasad (umożliwiające sporadyczne łamanie jako reakcję na nieprzewidziane krytyczne sytuacje, np. suszę w przypadku zarządzanych wspólnie systemów irygacyjnych).
- Mechanizmy do rozwiązywania konfliktów wykazujące się niskimi kosztami i efektywnością.
- Akceptacja instytucji wspólnego zarządzania dobrem przez instytucje zewnętrzne, np. rząd.
- W przypadku większych skalowo dóbr wspólnych (np. dużych basenów wód gruntowych) istnienie wielopoziomowych instytucji (ang. *nested enterprises*).

Przywrócić społeczną funkcję własności

118. Świat istnieje dla wszystkich, ponieważ my wszyscy, istoty ludzkie, rodzimy się na tej ziemi z taką samą godnością.

Różnic koloru, religii, zdolności, miejsca pochodzenia, miejsca zamieszkania oraz wiele innych nie można przedkładać lub wykorzystywać do uzasadnienia przywilejów dla niektórych, kosztem praw wszystkich. Dlatego też jako wspólnota jesteśmy zobowiązani do zapewnienia, aby każdy człowiek żył godnie i miał odpowiednie szanse pełnego rozwoju.

Planowanie przestrzenne w Polsce a wskazania encykliki Fratelli Tutti

120. Ponownie czynię swoimi i proponuję wszystkim **kilka słów św. Jana Pawła II, których siła nie została być może zrozumiana: „Bóg dał ziemię całemu rodzajowi ludzkiemu, aby utrzymywała wszystkich jego członków, nie wykluczając ani nie wyróżniając nikogo”[94].** W tym kontekście przypominam, że **„tradycja chrześcijańska nigdy nie uznała prawa do własności prywatnej za absolutne i nienaruszalne i podkreślała społeczną funkcję wszelkiej formy własności prywatnej”[95].** Zasada wspólnego używania dóbr stworzonych przez wszystkich jest „pierwszą zasadą całego porządku społeczno-etycznego”[96] i jest to prawo naturalne, pierwotne i pierwszorzędne[97]. Wszystkie inne prawa dotyczące dóbr koniecznych do pełnej realizacji osób, w tym prawo do własności prywatnej oraz wszelkie inne, „nie mogą utrudniać, a wręcz przeciwnie, ułatwiać ich realizację”[98], jak twierdził św. Paweł VI. Prawo do własności prywatnej może być uznane jedynie za wtórne prawo naturalne i wywodzi się z zasady powszechnego przeznaczenia dóbr stworzonych, co ma bardzo konkretne konsekwencje, które muszą znaleźć odzwierciedlenie w funkcjonowaniu społeczeństwa. Często jednak zdarza się, że prawa wtórne stawiane są ponad prawa priorytetowe i pierwotne, co sprawia, że nie mają one żadnego praktycznego znaczenia.